

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਈ.ਡੀ. ਦੁਆ, ਜੇ.

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਿਆਲ ਕੌਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1954 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 429.

ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ-ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਖਰੜ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਸੈਨੀਸ-ਵਿਧਵਾ ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ-ਕੀ ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ-ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ-

ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ- ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ- ਪੈਰਾ 32- ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹਅਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ - ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ.

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਖਰੜ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਸੈਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਧਵਾ ਆਪਣੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਪਤੀ ਦੋਵੇਂ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਉਸ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਰਾਏ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਕਰੇਵਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਗੁਪਤਾ, ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਮਿਤੀ 21 ਜਨਵਰੀ, 1954 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ. ਕੇ. ਗੁਜਰਾਲ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਤੀਸਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅੰਬਾਲਾ, ਮਿਤੀ 31 ਜੁਲਾਈ, 1953, ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੰਗੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨਾ।

ਐਚ.ਐਸ.ਗੁਜਰਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਡੀ.ਐਨ. ਅਗਰਵਾਲ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਦੁਆ, ਜੇ.-ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੱਕ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਅਸਲੀ ਭਰਾ ਸਨ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 2 ਭਰਾ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ 1960 ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਿਫੈਂਡੈਂਟ ਨੰਬਰ 2, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਕਰੇਵਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 8 ਦਸੰਬਰ, 1950 ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਗੁਆ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਪਤੀ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਰੇਵਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਜੋ ਕਿ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਵਿੱਤਰ ਸੀ, ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ 2 ਜੁਲਾਈ, 1952 ਨੂੰ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 2 ਕਦੇ ਵੀ ਅਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਕਰੇਵਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਗੁਆਇਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 2 ਅਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਕਰੇਵਾ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਸਦੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਹੱਕ ਗੁਆਉਣਾ। ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਆਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ: 2 ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਅਸ਼ੁੱਧ ਔਰਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 1

ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਗਰਭਵਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 2 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆਉਣ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਿਆਲ ਕੌਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਆਈ ਹੈ। ਧਿਰਾਂ ਖਰੜ ਤਹਿਸੀਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਰਿਵਾਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਅਸੁੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦਾ ਘਰ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਵਕੀਲ ਉਸ ਦੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਸਹੀ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਕਰੇਵਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਬਾਲਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਅਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਧਵਾ ਅਸੁੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦਾ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਰੇਵਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਗੁਆ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ: 1 ਅਤੇ 2 ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਵਿਧਵਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਹੈ? ਪਰਿਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਪੈਰਾ 32 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਹਿਤ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਾਰਸ। ਇਸ ਡਾਇਜੈਸਟ ਦੇ ਨਵੀਨਤਮ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

-

"ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।"

ਵਕੀਲ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਜੋ ਅਪਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਚੂਨੀ ਲਾਈ ਬਨਾਮ ਮਾਤਾ ਅਤਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1) ਵੱਲ ਵੀ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਹਿਤ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਾਰਸ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਇਸ ਨਿਯਮ ਦਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿੱਖ, ਜਾਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਵਾ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਕੇਸ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਸੰਤਸਿੰਗ ਬਨਾਮ ਰਾਰੀਬਾਈ (2), ਹੈਂਡ ਨੋਟ (c) ਜਿਸਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: -

"ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਜਾਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਆਪਣੇ ਮਿਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਕਰੇਵਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇਕਲੌਤਾ ਜੀਉਂਦਾ ਭਰਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਿਰਤਕ ਦੇ ਹੋਰ ਭਰਾ ਵੀ ਹੋਣ। .

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1933 ਲੋ. 69

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1924 ਸਿੰਧ 17

ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਇਸ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਿਧਵਾ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁ-ਵਿਆਹੁਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਤੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ

1856 ਦੇ ਐਕਟ 15 (ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ ਐਕਟ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਟ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਧਵਾ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਸੰਪੱਤੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ 1856 ਦੇ ਐਕਟ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ 1872 ਦੇ ਐਕਟ 4 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਾਊਂਟ ਕਿਸ਼ਨੋ (1) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਜਾਟਾਂ ਵਿਚ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਜਾਟ ਕਿਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਬੇਈਮਾਨੀ ਵਿਚ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਨੰਬਰ 42 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁਝ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚੀਫ਼ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ। ਮੁਸੱਮਤ ਸੋਭੀ ਬਨਾਮ ਭਾਣਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, (2) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1936 ਲੋ. 17

(2) 25 ਪੀ.ਆਰ. 1891

(3) 171 ਪੀ.ਆਰ. 1888

ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ. ਕਾਲੂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (3) ਪੰਜਾਬ ਚੀਫ਼ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਮ ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ. ਇਸ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਧਿਰ ਸਿਰਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਗੜੀ ਜਾਟ ਸਨ। ਕਨੱਈਆ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੁਸੱਮਤ ਪ੍ਰੇਮੀ (1), ਅਗਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਈ, ਜੇ.ਜੇ. ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸੈਣੀਆਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਵਾ, ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ, , ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ,

ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਦਰਜਾ ਗੁਆ ਬੈਠਣਾ। ਹਰਦਿਆਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਦਖਣ, (2), ਕਪੂਰ ਐਸ.ਡੀ. ਸੋਨੀ, ਜੇ.ਜੇ.- ਨੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਵਾਜ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਪ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ. ਮੋਨੀਰਾਮ ਕੋਲੀਟਾ ਬਨਾਮ ਕੇਰੀ ਕੋਲੀਟਾਨੀ (3) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਿਲ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਕੇਸ (4) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ (ਆਤਮਾ ਰਾਮ-ਰਾਮ, ਸਰਨ ਬਨਾਮ ਚੰਬੇਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ) (5) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਾਰਨ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਪਰੀਤ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਹ ਫਾਲਸ਼ੋ ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਸੀ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(1) ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 322 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 1913

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1953 ਪੰਜਾਬ 209

(3) 7 ਐਲ.ਏ. 115

(4) 171 ਪੀ.ਆਰ. 1888

(5) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1953 ਪੰਜਾਬ 211

ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ 1920 ਵਿੱਚ ਸੰਕਲਿਤ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਪੰਨਾ 90 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦਿਆਲੋਂ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪੰਨ ਕੌਰ (1) ਵਿੱਚ ਗੋਸਾਈਂ, ਜੇ. ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਕਰੀਵਾ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਤੀ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਤੀ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉਸਨੇ ਕਨ੍ਹੱਈਆ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (2), ਅਤੇ ਗਮਨ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਮਤੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮਨ (3), ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਸ੍ਰੀ ਡੀ.ਐਨ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਮਹਾਜਨ ਬਨਾਮ ਮੀਤ ਪੁਰਭੋ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (4) ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਅਜੀਬ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਕੇਸਰੋ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਮਤੀ, ਪਾਰਬਤੀ (5), ਇਸ ਆਖਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਮੁੜ-ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਤੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਬਣ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ. ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ, ਉਸਦਾ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ

(1) 1959 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 163

(2) 1913 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 322

(3) 107 ਪੰਨਾ 1888

(4) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1930 ਲੋ. 504

(5) 1959 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 106

ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਪਤੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇੰਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਡੀ.ਐਨ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਮਾਉਂਟ ਪਰਜੀ ਬਨਾਮ ਮਾਂਗਟਾ (1) 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜੈ ਲਾਈ, ਜੇ. ਨੇ ਖਰੜ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਉਸ ਦੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖੋਜ ਕਿ ਕੋਈ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਤਰ ਦਿ੍ਰਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸਦੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵੀ ਤੈਅ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਤੱਕ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ 1920 ਵਿੱਚ ਸੰਕਲਿਤ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਲਈ ਮਿਸਟਰ ਆਰ.ਬੀ. ਵ੍ਹਾਈਟ-ਹੈਂਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਢਿੱਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦੀ, ਅਤੇ ਰਿਵਾਜ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1930 ਲੋ. 1023

ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਰਾਏ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਕਰੇਵਾ ਕਾਰਨ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਿ੍ਰਤਕ ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਆਪ ਹੀ ਚੁੱਕਣ।

ਆਰ.ਐਸ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

RENU TRANSLATOR